

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 6. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 102/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par nodokļiem un nodevām” 23. panta 4.¹ daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam un otrajam teikumam.

2. Apstrīdētā norma nosaka: “Nodokļu administrācija pēc kriminālprocesa virzītāja pieprasījuma, pamatojoties uz kriminālprocesa virzītāja iesniegtajiem dokumentiem un nodokļu administrācijas rīcībā esošo informāciju, veic nodokļu aprēķinu un sniedz atzinumu kriminālprocesa virzītājam par budžetam nodarīto zaudējumu [budžetā nenomaksāto nodokļu (nodevu) un valsts noteikto maksājumu] summu. Šādā kārtā sagatavots atzinums nav administratīvs akts. Uz

atzinumu neattiecas šajā likumā paredzētā lēmumu apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtība.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot.

Pieteikuma iesniedzējs ir apsūdzētais kriminālprocesā par Krimināllikuma 218. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu. Procesa virzītājs – izmeklētājs – 2020. gada nogalē šā kriminālprocesa ietvaros pieprasīja Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – Dienests) veikt apstrīdētajā normā paredzēto nodokļu aprēķinu un sniegt atzinumu par valsts budžetam nodarītajiem zaudējumiem saistībā ar Pieteikuma iesniedzēja saimniecisko darbību. Dienests 2021. gadā iesniedza atzinumu procesa virzītājam. Savukārt 2025. gada nogalē, pamatojoties uz apstrīdēto normu, procesa virzītājs – pirmās instances tiesa – nolēma pieprasīt jaunu atzinumu par valsts budžetam nodarītajiem zaudējumiem. Pieteikumā norādīts, ka šis atzinums vēl nav iesniegts procesa virzītājam.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu un pārkāpj šā panta otrajā teikumā paredzēto nevainīguma prezumpciju. Atzinuma sagatavošanas kārtība un nozīme kriminālprocesā pārkāpj pušu līdztiesības principu un varot notikt arī interešu konflikts. Atzinums uzskatāms par būtisku pierādījumu kriminālprocesā, bet to nav iespējams apstrīdēt un pārsūdzēt, savukārt gala nolēmuma kriminālprocesā pārsūdzība nenovērš ar atzinumu radīto aizskārumu. Atzinuma nepareizība jāpierāda pašam apsūdzētajam, nevis procesa virzītājam. Apsūdzētajam arī liegta iespēja iepazīties ar procesa virzītāja lēmumu un lūgt uzdot papildjautājumus, kā tas būtu gadījumā, ja kriminālprocesā valsts budžetam nodarīto zaudējumu aprēķinam tiktu noteikta ekspertīze.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Saskaņā ar apstrīdēto normu Dienesta sniegtais atzinums nav administratīvais akts un uz to neattiecas likumā “Par nodokļiem un nodevām” paredzētā apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtība. Tātad Pieteikuma iesniedzējam attiecībā uz atzinuma apstrīdēšanu un pārsūdzēšanu administratīvā procesa kārtībā nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Paredzot termiņu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai, likumdevējs ir prezumējis, ka gadījumā, ja apstrīdētā norma personai rada būtisku pamattiesību aizskārumu, tā nekavējoties vērsīsies Satversmes tiesā. Jo ilgāk persona pacieš savu tiesību aizskārumu, jo mazāk tā ir ieinteresēta savu pamattiesību aizsargāšanā. Turklāt Satversmes tiesa ir atzinusi, ka minētais termiņš ir uzskatāms par samērīgu un pietiekami garu, lai persona varētu sagatavot un iesniegt konstitucionālo sūdzību (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 16. un 16.1. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka viņa situācijā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no [datums], kad pirmās instances tiesa lēmusi par atkārtota atzinuma pieprasīšanu no Dienesta. Vienlaikus pieteikumā arī norādīts, ka Pieteikuma iesniedzēja tiesību aizskārums ir ilgstošs un ar jauna atzinuma pieprasīšanu viņa pamattiesību aizskārums, kuru radīja jau pirmais Dienesta atzinums, tiek turpināts.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka objektīvu faktisko vai tiesisko apstākļu izmaiņu gadījumā tiesību norma, kura iepriekš neaizskāra personas tiesības vai kuras radītais aizskārums personai šķita maznozīmīgs, konkrētā brīdī sāk ietekmēt personu tādā veidā, ka liek tai izjust būtisku aizskārumu. Tādā gadījumā persona ir tiesīga vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā, sniedzot attiecīgu pamatojumu un pierādījumus par šādām izmaiņām (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 2012-22-0103 12.3. punktu*). Pieteikumā šāds pamatojums nav sniegts.

Konkrētajā gadījumā konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš skaitāms no brīža, kad Pieteikuma iesniedzējs uzzināja par Dienesta [datums] atzinumu procesa virzītājam par budžetam nodarītajiem zaudējumiem. No pieteikuma un Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas (*informācija aplūkota 2026. gada 6 jūlijā*) secināms, ka krimināllieta Nr. [..] nodota tiesai [datums]. Saskaņā ar Kriminālprocesa 412. panta trešās daļas 1. punktu, pabeidzot kriminālprocesa prokurors izsniedz apsūdzētajam tiesai nododamās krimināllietas materiālu kopijas vai iepazīstina ar šiem materiāliem. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 10. jūnijā. Tātad pieteikuma iesniegšanas termiņš nav ievērots.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 102/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina